canic.zorica123@gmail.com
Srpski jezik – I_1; I_2; I_3; I_4 –

Тема: Хуманизам и ренесанса у Дубровнику

Наставна јединица: Дубровачки петраркисти

- Дубровачка књижевност доживљава свој процват у XV (15.-ом) и XVI (16-ом) веку
- Ово раздобље је дало велике стваралце као што су: Марин Држић, Шишко Менчетић, Џоре Држић, Динко Ранина, Петар Хекторовић, Марко Марулић, Мавро Ветрановић, Андрија Чубрановић, Микша Пелегринović
- Многе књижевне врсте и облици: књ. жанрови – љубавна лирика, маскерате, ренесансне комедије, пасторали и слевови.

Љубавна лирика је писана на народном пучком језику и трпи утицај народне песме, али и Петрарканог певања (слави се: лепота жене, љубав на први поглед и срећа због тога, чежња и нада да ће бити остварена, а на крају самоћа и очај што љубав није успишена, а песник је уморан од живота. Овакву лирику су писали Шишко Менчетић и Џоре Држић – петраркисти, први у дубровачком песништву.

- Маскерате или покладне песме настале су из карневалских игара, као израз радости и задовољства, заљубљености и среће. Људи старији и млађи, властела и пучани, стављали су маске на лице и полазили у забаву игру и песму, а себе су називали мацкарама, а песме или стихове које су упућивали младим женама и истицали њихову лепоту и заљубленост називали маскератама.
- Најизраженија књижевна врста била је ренесансна комедија. Стварана је под утицајем староримског комедиографа Плаута. (Теме, мотиви, начин грађења заплете и поступак развијања радње, али је то све прилагођено времену и приликама Дубровчана) Ликови су типизирани – представници генерације, социјалног слоја или занимања. Сижеи су необуздани и

раскалашни, такомисорни и расипници. Они су отичење младог ренесансног света који воле да се забављају и троше стечено. Насупрот сину је отац који ради и марљиво стиче и понекад претерује у тврдичлуку. Разметљиви син и штедљиви отац је повод за конфликте и смешне ситуације.

Постоје слуге као лукави паметнији и мудрији од господара, све расплићу и заплићу.

Куртизана - жена лаког морала, она мами заљубленост и тако запљешће младе људе изваљајући им новац и дарове.

— Пасторала је посебна драмска врста у којој се приказује живот пастира и вила, пастирица и сељака, старих и младих. Све је у идиличном елементу, у шуми, крај извора, на отвореном. Све је пуно цвећа и игре смеха, љубави и радости. У пасторали се јављају алегоријске теме: пелота, љубав, правда, слобода и домовина. Такав живот супрот стављен је градском животу/садржан је критички однос према постојећем друштвеном животу.

— Дубровачки петраркисти:

Шишко Менчетић: „Први поглед"

Дубровачки властелин и песник (чак и кнез Дубровачке републике)
- Писао је махом пучке (народне) песме и петраркистичку поезију

Песма „Први поглед" - основни мотив (тема) љубав на први поглед

Уводни део песме - слика годишњег доба - пролеће, доба травице зеленог лишћа и цвећа и „свитање „зовјеше зора дан" тад је био ухваћен од госпође.

Пробуђивши се песник је по обичају дошетао до прозора да погледа на улицу. У суседној кући видео је жену поред прозора пред огледалом, седела је госпођа чије је лице блистало од среће. Она је била у белој хаљини, има плаву косу, бело грло и лепша је од вила. Када је почела да чешља косу, просула јој је низ „бело грло" и оставила да „пламена од злата" на челу, а косу је завезала у венац да не осрља на ветру. А потом је изненада устала, обазревши се унтро као јелен, нестала

х дубини собе, остављајући га са неизмерном тугом и чемером.
- Икавски говор (видити, витрити, прибјау, итд)
У њој се може назрети и утицај српске народне песме (лепша од виле, бијело грло)
- Петрарканска поезија: љубав на први поглед
истиче се женска лепота и идеализује биће жене. (бело грло, затим коса, лепша од виле, хитра као јелен) Она нестаје, а он остаје сам, патећи х себи. - У петрарканском маниру
- 12-ерац или александринац (парна двострука рима)

Џоре Држић (1461 - 1501)

„Горчије жалости јесу ли суд и кому?"

- стриц Марина Држића, потицао је из трговачке породице, завршио је црквено право и био свештеник. Писао је петрарканску поезију са хвалоспевима жени и тугом која постоји због неке хладноће и својих љубавних јада.
- У песми се исказује љубавно осећање према женској акростиху. Жена је само повод - она је негде х дубини песме. Њена лепота и лепота нису назначене и она се доживљава као нешто неодређено, као биће које читалац може да наслути.
Љубавни јад и безнађе и очај се налази у исказу и реторском питању којим почиње песма.
Песнику се чини да ничија младост и ни једно срце није толико натоварено и испуњено горчином што долази од жалости, која се не може натмасити толико муке и труда и опет узалуд: Посејао је њиву и (бацио семе љубави), а други је пожњео; у лов је ишао, али други су плен понели. Јер, коњугу који је ранио и чији је трag по гори следио, изгубио је. Њена је измрла, а другом у наручју се нашла. И док сада другоме „језеро извире", и у сопственој срећи се купа, дотле његов умрли живот, од неког умире.
Венац среће није му био намењен. Он ће остати усамљен: Упознавање са старопланинским дубровачким петрарканста, књижевним врстама и делима до краја живота.
Очекивани исход: Да се стекне знање о оригиналном

НАСТАВНА ТЕМА: НАРОДНА КЊИЖЕВНОСТ
(ОБНАВЉАЊЕ)

Наставне јединице: Народне епске песме (по избору) и епскотирска песма „Хасанагиница"

Народне бајке, приче, по избору („Златна јабука и 9 лауница", „Чардак ни на небу ни на земљи", „Немушити језик", „Бан-Јелик" и „Грко и његов шешир

Циљ: Провера стеченог знања
Очекивани исход: Да се усвојено знање повезује (теме, мотиви, карактерни елементи: предмети; реално, фантастично, нереално)